

Hortus Leiden: 425 jaar planten verzamelen

Plantentuinen vormen een interessante bron van vernieuwing voor de bloembollensector. Peter Knippels bezocht de afgelopen jaren een aantal van deze tuinen in binnen- en buitenland. In deze aflevering staat de Hortus botanicus in Leiden centraal.

Tekst en fotografie: Peter Knippels

De Hortus Botanicus in Leiden is 425 jaar geleden gesticht, om precies te zijn in 1590. De Hortus heeft een rijke historie en kan terugkijken op bijzondere directeuren. Wat te denken van Carolus Clusius (1592-1598), Pieter Paauw (1598-1617), Paul Hermann (1680-1695), Herman Boerhaave (1709-1730) en Adriaan van Royen (1730-1754). Tussen haakjes staat de periode dat ze directeur van de Hortus waren. Wilt u meer lezen over de geschiedenis van de Hortus, dan raad ik het boek 'Hortus Academicus Lugduno-Batavus 1587-1937' aan. Het in het Engels geschreven boek geeft een goed beeld van de start als Hortus Medicus, de verandering in Hortus Botanicus, de eerste tulpen en de introductie van planten uit Zuid-Afrika, de Oost en Japan.

De Hortus is vandaag de dag nog steeds gevestigd op de plaats van oprichting, tussen het Rapenburg en de Witte Singel. We lopen door dezelfde poort de Hortus in als Linnaeus, Johan Philipp Breyne, Simon Voorhelm en de heren Krelage en Von Siebold. Von Siebold woont na zijn terugkeer uit Japan een stukje verderop aan het Rapenburg. De Hortus is gespecialiseerd in planten uit Oost- en Zuidoost-Azië, met name orchideeën, palmvarens, varens, vleesetende planten, mierenplanten en kuitplanten.

HISTORISCHE TUIN

Na de kassa loop je de moderne wintertuin in; een hoge kas waarin in de wintermaanden warmteminnende kuitplanten staan. In deze wintertuin wordt *Amorphophallus titanum*

De reconstructie van de Clusius tuin uit 2009

(uit West-Sumatra) neergezet als deze in bloei komt en kan de ontwikkeling van de bloeiwijze thuis via de webcam worden gevolgd. De wintertuin uitlopend, ligt aan de linkerhand de Clusius tuin, op dezelfde plek als waar deze in 1594 is aangelegd en zo getrouw mogelijk naar het schema uit die tijd. Dat zal wel puzzelen zijn geweest. De plantennamen van toen zijn immers langere beschrijvingen in het Latijn en nog niet volgens de door Linnaeus geïntroduceerde systematiek. In de Clusius tuin staan ook bloembollen: tulpen, narcissen, *Leucojum*, anemonen, irissen. Op de naam bordjes naast de huidige naam ook de naam uit de tijd van Clusius. Ik kan niet echt soep koken van de oude namen. De 'kostbare' planten staan in een apart stukje met een eigen hek er omheen. In de vorig jaar hernieuwde tropische kassen groeien verschillende vertegenwoordigers van de familie der Araceae, de meeste afkomstig uit Zuidoost-Azië en Afrika. In kleinere delen van de kassen kun je de varens en orchideeën bewonderen. Blijft altijd mooi. Via de recent vernieuwde kas, waar *Victoria amazonica* groeit en bloeit, loop je de tropische kassen uit. Naar links lopend kom je bij de broeibakken,

waarvan in de zomermaanden de ramen zijn verwijderd. Hier staan met name de zomerbloeiende gewassen en dus ook bolgewassen zoals *Zantedeschia*-soorten en *Sprekelia formosissima*. Lopend langs de Japanse tuin kom je bij de systeemtuin.

NEEM DE TIJD

De systeemtuin lijkt vanaf een afstand een grasveld waarin verschillende rechthoekige vakken zijn beplant met allerlei planten. Het oogt wat rommelig en onduidelijk. Dichterbij komend, wordt het duidelijk. De beplanting is op basis van orde en familie. Vooraan de plantbedden staan de namen van de orde. In een bed staan de aan elkaar verwante planten naast elkaar. Bloembollen vind je in de bedden Asparagales - met onder andere de bloembollenfamilies Amaryllidaceae, Iridaceae en Alliaceae - en Liliales met onder andere Liliaceae en Colchicaceae. Linnaeus kijkt vanaf een afstandje toe, naar hoe zijn levenswerk is vertaald naar de moderne inzichten. Een kijkadvies: ga niet op zoek naar de bolgewassen, maar neem de tijd om van bed naar bed te lopen en alles in je op te nemen. Dat geldt sowieso voor een bezoek aan de Hortus. Neem er de tijd voor. Zonder dat je er erg in hebt, kan je hier twee tot drie uur rondzwerfen. Ik doe dit tenminste een keer per jaar. Ik vind het dan bijzonder dat je niet door hebt dat je in het centrum van Leiden bent. De Hortus is een oase van rust midden in de stad.

Bezoekinfo:

Hortus Botanicus
Rapenburg 73, Leiden
www.hortusleiden.nl